

STUDIA OBSZARÓW WIEJSKICH

2019, tom 54, s. 25–51
<https://doi.org/10.7163/SOW.54.2>

KOMISJA OBSZARÓW WIEJSKICH
POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
www.ptgeo.org.pl

INSTYTUT GEOGRAFII I PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA
POLSKA AKADEMIA NAUK
www.igipz.pan.pl

Nowe turystyczne funkcje wsi na Śląsku Opolskim w kontekście pamięci przeszłości

New tourist functions of rural areas in Opole Silesia in the context of memory of the past

Wiesław Drobek¹ Ewa Dawidejt-Drobek²

¹Politechnika Opolska, Wydział Wychowania Fizycznego i Fizjoterapii
ul. Prószkowska 76, 45-758 Opole

²Stowarzyszenie Instytut Śląski w Opolu
ul. Piastowska 17, 45-081 Opole

w.drobek@po.edu.pl • ewadaj.islaski@gmail.com

Zarys treści: Przedmiotem badań jest jeden z aspektów kulturowego wymiaru funkcji turystycznej. Celem badań jest ustalenie, czy odwołania do przeszłości w ofertach usług noclegowych we wsiach województwa opolskiego są sporadyczne czy dosyć powszechne, jakich wymiarów (punktów odniesienia) dotyczą, które elementy spuścizny historyczno-kulturowej¹ (materialne i niematerialne) są wskazywane jako godne uwagi turysty i jakimi narracjami są one obudowywane. Analizą objęto oferty 167 podmiotów ze 123 wsi. Materiał do analizy pozyskany został z portali i stron internetowych, folderów i przewodników publikujących oferty noclegowe oraz w punktach informacji turystycznej i miejscach świadczenia tych usług. Podane w ofertach odwołania do przeszłości przyporządkowano – ze względu na punkt odniesienia – do czterech kategorii. Pierwsza – obiekt – składa się z dwóch podzbiorów: a) obiekt jako budowla architektoniczna, b) obiekt jako miejsce w wymiarze społeczno-kulturowym. W kategorii wieś wyodrębniono podzbiory: a) dzieje i dawne funkcje konkretnej wsi, b) tradycje wiejskiego życia; w trzeciej kategorii – region – trzy podzbiory: a) zabytki i inne elementy spuścizny kulturowej poza własną wsią, b) dziedzictwo kulinarne, c) inne elementy dziedzictwa opatrzone kwantyfikаторami „regionalne”, „opolskie”, „śląskie”. Czwarta została określona jako inne odniesienia do przeszłości. W takim układzie odniesień prowadzono analizę ofert pod kątem kreowanych obrazów przeszłości i wskazywanej atrakcyjności pobytu wynikającej z historyczności miejsca w wymiarze materialnym i/lub niematerialnym.

Słowa kluczowe: oferta usług noclegowych, dziedzictwo kulturowe, spuścizna historyczno-kulturowa, Śląsk Opolski, wieś.

Wprowadzenie

Rozwój wsi, gdy rozumiany jest jako jej wielofunkcyjność, często bywa wiązany z rozwojem usług z zakresu turystyki. Postrzegana jest ona jako część „szerszego procesu dywersyfikacji społeczno-gospodarczej wsi” (Matczak 2015, s. 77). Znajduje to wyraz w dokumentach

¹ Używane przez nas pojęcia „spuścizna historyczno-kulturowa” i „dziedzictwo kulturowe” nie są tożsame znaczeniowo. Pierwsze (analogicznie do spuścizny literackiej) obejmuje całość materialnych i duchowych zasobów przeszłości, jest przy tym, jak określa to A. Tomaszewski (2002, s. 133), „apolityczne i aideologiczne”, drugie zaś stanowi „wybór dokonany spośród wielu lokalnych przeszłości” (Ashworth 2015, s. 184).

programowych rządu, strategiach rozwoju tworzonych na różnych szczeblach samorządu, a także w opracowaniach naukowych (np. *Program rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce 2015*; Majewski i Lane 2001; Sikorska-Wolak 2008, 2009; Jędrusiak 2010; Marzewski 2012; Balińska 2016). Część badaczy uważa, że „zbyt dużo gmin łączy nadzieje z rozwojem turystyki” (Bański 2006, s. 130), że nie ma ani możliwości, ani potrzeby, by każda wieś czy gmina była wielofunkcyjna (Kłodziński 2016), inni stwierdzają, że „żadna społeczność nie może zupełnie zignorować możliwości transferu bogactwa i zatrudnienia oferowanych przez współczesną turystykę” (Gaworecki 2003, s. 91). Zwraca się przy tym uwagę, że turystyka jest tą formą gospodarowania, która pozwala zachować kapitał wsi, w tym krajobraz i tradycje (Zaręba 2010). Kolejne korzyści w różnych wymiarach: ekonomicznym (odciążenie budżetu gmin od kosztów zabezpieczania i konserwowania obiektów wpisanych do ewidencji zabytków), społecznym (poprawa walorów krajobrazu, zachowanie walorów kulturowych) i wizerunkowo-tożsamościowym (Adamowicz 2005; Kozioł i in. 2013) osiągnąć mogą miejscowości dysponujące popadającymi w ruinę historycznymi zasobami materialnymi. Rozwój turystyki uważa się bowiem za najlepszy sposób „wykorzystania historii i zabytków” (Piccinato 2002, s. 127), a dziedzictwo kulturowe za szansę rozwoju turystyki (np. Obodyński i in. 2009). Powiązania między tymi sferami postrzega się w kategoriach nie tylko wzajemnych związków, ale też obopólnych korzyści (Stasiak 2009).

Również w województwie opolskim władze samorządowe różnych szczebli wprowadzają do strategii rozwoju potrzebę rozwoju turystyki, upatrując w niej szansę zarówno wzrostu gospodarczego, jak i ochrony wielokulturowego dziedzictwa (np. *Sektorowa strategia rozwoju turystyki...* 2006; *Strategia rozwoju województwa opolskiego do 2020 r.*, 2012). W środkach z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich dostrzeżono „niepowtarzalną szansę na przekształcenie opolskich wsi w wielofunkcyjne ośrodki gospodarcze, zamieszkałe przez przedsiębiorczych ludzi oraz chętnie odwiedzane przez turystów” (Sebesta 2012, s. 7). Wyraża się opinie, że „Opolskie to region niewątpliwie atrakcyjny turystycznie, jednak jego walory wymagają stałego popularyzowania” (Kudyba 2003, s. 305; *Województwo opolskie – sytuacja...* 2002), choć region ten w skali kraju nie jest postrzegany jako szczególnie atrakcyjny dla turysty, ani z powodu zagospodarowania turystycznego (Lijewski 2001; Zagórna-Goplańska 2005), ani ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe (np. Wrona 2001; Lijewski i in. 2008). Za główny nurt turystyki w regionie opolskim uznano turystykę „do korzeni” (*Strategia rozwoju województwa opolskiego 2005*, s. 58, 59, 61) i stwierdzono, że turystów z Niemiec odwiedzających swoich krewnych oraz miejsca urodzenia interesują „miejsca związane z biografią sławnych Niemców i spuścizną po wielkich rodach” (*Strategia rozwoju turystyki w województwie...* 2005, s. 39, 52–53, 60). W krajobrazie wsi – co stwierdzamy podczas licznych rekonesansów badawczych po Śląsku Opolskim – ponownie zaistniały dominanty, gdy popadające w ruinę pałace odbudowano i zaadaptowano m.in. na hotele czy restauracje. Przez kilka powojennych dekad wiele tych budowli nieobecnych było zarówno w pejzażu, jak i w pamięci kulturowej. Uznane za obce narodowo, „poniemieckie”, nie pasowały do obrazu Opolszczyzny jako ziemi o bogatych polskich tradycjach, kreowanego wówczas również w przewodnikach turystycznych (Dawidejt-Drobek i Drobek 2015). Turystyczny potencjał dawnych rezydencji i celowość adaptowania takich obiektów na cele hotelarsko-gastronomiczne dostrzeżono w województwie opolskim w latach 90. XX w., gdy liczne zespoły pałacowo-parkowe po zlikwidowanych państwowych gospodarstwach rolnych znalazły się we władaniu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa lub trafiły do zasobu gmin (Dubel 1998; Wrześniowski 1999).

Spuścizna materialna w postaci dawnych zespołów pałacowych i dworskich dała szansę stworzenia – po koniecznych remontach i pracach adaptacyjnych – nowoczesnie i komfortowo wyposażonych „luksusowych miejsc wypoczynku” w Izbicku, Sulisławiu i Zakrzowie, polecanych turystom z Niemiec (*Polen Exklusiv...* 2016, s. 2, 41, 64–65, 78) oraz we Frączkowie, Jakubowicach i Pawłowicach Namysłowskich. Wsie te dopisane zostały wówczas do atrakcji polecanych turystom przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego (ryc. 1)². Hotele w pałacach już „same w sobie stanowią atrakcję turystyczną” jako budowle architektoniczne o charakterze zabytkowym (Leśniewska-Napierała i Napierała 2017, s. 73), wybierane są na miejsce czasowego pobytu często „ze względu na prestiż i wyjątkowość obiektu” (Konieczna-Domańska 2015, s. 188). Moszna znana była już wcześniej z zamku, w którym mieściło się sanatorium, oraz ze Stadniny Koni i Muzycznego Świąta Kwitnących Azalii. Jednak dopiero gdy w parku wybudowano oddzielny pawilon dla kuracjuszy i odremontowano zamek, w większym stopniu wykorzystano historyczną budowlę do rozwoju funkcji turystycznej³. Coraz mocniejszą pozycję wśród turystycznych atrakcji Opolszczyzny zyskuje Olszowa, która – oprócz restauracji w zrewitalizowanym zabytkowym spichlerzu i miejsc noclegowych w dawnym hrabiowskim folwarku – przyciąga turystów również pierwszym w województwie parkiem miniatur najsłynniejszych budowli świata.

Szczególnie spektakularnym przykładem wykreowania turystycznej funkcji wsi w oparciu zarówno o zasoby spuścizny materialnej, jak i kreowany obraz przeszłości jest Kamień Śląski. Przeprowadzono tam (dzięki wsparciu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej) gruntowny remont pałacu i oficyn, oddano do użytku Sanktuarium św. Jacka, Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego oraz Ośrodek Rekolekcyjno-Ekumeniczny. Dzięki temu „zamek stał się miejscem wielkich wydarzeń religijnych, kulturalnych i politycznych o zasięgu krajowym i międzynarodowym”⁴. Następnie odtworzono zabytkowy układ folwarczny, w którym powstał ośrodek sanatoryjny Sebastianum Silesiacum.

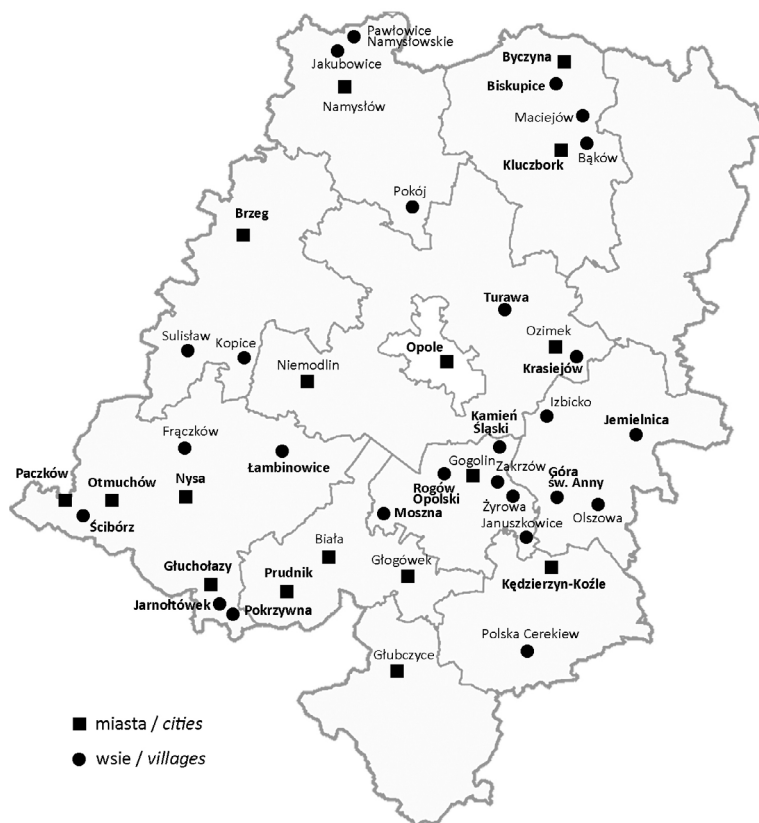
Biskupice, położone w pobliżu Byczyny (miasto ze średniowiecznymi murami, miejsce bitwy rycerstwa pod wodzą hetmana Jana Zamoyskiego z wojskami arcyksięcia Maksymiliana Habsburga w 1588 r.), nawiązały do tradycji rycerskich i wybudowały drewniany „średniowieczny” gród. Odkrycie licznych szczątków zwierząt z ery mezozoicznej i pomysł na stworzenie JuraParku oraz Parku Nauki i Ewolucji Człowieka, jako opowieści o dziejach naszej planety i jej mieszkańców, dały podstawy do wykreowania w Krasiejowie jednej z głównych atrakcji turystycznych Opolszczyzny⁵. Dzięki odwołaniu do legendy i pozyskaniu dofinansowania z Unii Europejskiej na „Zaginione miasto Rosenau” otwarty został w 2014 r. w Pokrzywnej kompleks Rosenau z dwoma hotelami, parkiem rozrywki i plenerowym parkiem nauki (Bilicka 2015), co wzbogaciło ofertę noclegową tej turystycznej wsi w Górach Opawskich. Liczne podmioty oferujące usługi noclegowe powstają również na tych terenach wiejskich województwa opolskiego, które wcześniej nie były kojarzone z turystyką lub w których miała ona jedynie marginalny charakter. Przedsiębiorczość w za-

² W folderach promocyjnych, których instytucją sprawczą jest Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, część obiektów/miejscowości opatrzona została obszernym opisem z własnym tytułem, np. Zamek w Mosznej, Zamek w Rogowie Opolskim, a część wyszczególniono jako „Pozostałe atrakcje turystyczne regionu”. Pierwsze prezentujemy na ryc. 1 jako największe atrakcje, natomiast drugie – jako duże atrakcje.

³ W latach 1972–2013, gdy zamek w Mosznej tylko częściowo był dostępny dla turystów, odwiedzało go rocznie ok. 60–70 tys. osób, natomiast w 2017 r. odnotowano już 230 tys. odwiedzających (Hanszke 2018).

⁴ kamien.biz (29.05.2018).

⁵ W sezonie 2014 kompleks w Krasiejowie odwiedziło prawie 300 tys. osób (*Park Nauki i Rozrywki w Krasiejowie...* 2015).

Ryc. 1. Miejscowości o statusie największych i dużych* atrakcji turystycznych w województwie opolskim. Jasnym krojem podano nazwy miejscowości o dużych walorach turystycznych; pogrubionym krojem podano nazwy miejscowości o największych walorach turystycznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Opolskie – zawsze jesteś zaproszony* (2014); *VisitOpolskie.pl* (2017). *Localities holding the status of the greatest tourist attractions in the Opolskie Voivodeship*. Light typeface applies to the names of localities with significant tourist assets; bold typeface applies to the names of places with most significant tourist assets.

Source: authors' own elaboration based on: *Opolskie – zawsze jesteś zaproszony* (2014); *VisitOpolskie.pl* (2017).

* Patrz przypis 2.

kresie tworzenia miejsc noclegowych (i gastronomicznych) rozbudowana została w mieszkańcach wsi przez duże inwestycje w branży turystycznej, jak budowa średniowiecznego grodu w Biskupicach (*Wszyscy czekamy na rycerzy...* 2006) czy JuraParku w Krasiejowie (Bilicka 2010; *Przepis na dinozaura* 2012).

Jako pole analizy turystycznych funkcji wsi wybraliśmy usługi noclegowe, ponieważ w strukturze potrzeb turystów infrastruktura turystyczna odgrywa dużą rolę (Gaworecki 2003), a baza noclegowa wyszczególniana jest na pierwszym miejscu w literaturze przedmiotu (Kowalczyk 2010). W opracowaniach dotyczących agroturystyki czy hotelarstwa na terenach wiejskich województwa opolskiego (Romanowski 2005; Zagórna-Goplańska

2005; Drobek i in. 2013; Drobek i in. 2016; Woś i in. 2018) nie były podejmowane kulturowe aspekty ofert usług noclegowych. Prezentowane tu badania zaczynają wypełniać tę lukę.

Cel, przedmiot i metody badań

Celem badań jest ustalenie, czy odwołania do przeszłości w ofertach usług noclegowych we wsiach województwa opolskiego są sporadyczne czy dosyć powszechne, jakich wymiarów (punktów odniesienia) dotyczą, które elementy spuścizny historyczno-kulturowej (materialne i niematerialne) są wskazywane jako godne uwagi turysty, jakimi narracjami są one obudowywane i do kogo są adresowane.

Badania mają charakter jakościowy. Analizę prowadzimy na poziomie kulturowym, ponieważ jest ona wolna od ograniczeń i utrudnień występujących w przypadku badań na poziomie społecznym, gdzie ustalenie znaczeń i wartości przypisywanych danemu miejscu wymaga „poznania części procesu psychicznego (świadomości)”, co „jest bardzo trudne i ma jedynie charakter pośredni” (Suliborski 2012, s. 297). Podstawę metodologiczną badań stanowi koncepcja pamięci kulturowej wypracowana przez J. Assmanna (2008). Z niej pochodzą również kategorie pojęciowe. Podmioty wprowadzające w swoich ofertach usług noclegowych odwołania do przeszłości traktujemy w prezentowanych tu badaniach jako „skarbników wiedzy”, nosicieli pamięci kulturowej. Natomiast oferty usług noclegowych zawierające odwołania do przeszłości traktujemy jako „specjalne instrukcje”, umożliwiające osobom z zewnątrz (turystom) uczestnictwo w pamięci kulturowej. Instrukcje te wskazują sposób postrzegania konkretnego artefaktu z czasów minionych, kreując zarazem pewien obraz przeszłości, będący wynikiem wyboru spośród zakotwiczonych w danym nośniku pamięci, tworzony na potrzeby teraźniejszości w nawiązaniu do cenionych bądź narzucanych wartości. Jest to zatem zupełnie inna perspektywa niż stosowana w opisie potencjału turystyczno-kulturowego (Mikos v. Rohrscheidt 2008; Ochmański 2014).

Analizie poddajemy przekazy o przeszłości wprowadzane do pamięci kulturowej za pośrednictwem ofert tworzonych lub współtworzonych przez podmioty świadczące usługi noclegowe. Nie bierzemy pod uwagę opinii osób korzystających z takich usług, opinie przynależą bowiem do sfery recepcji, a nie do „specjalnych instrukcji” (z tego metodologicznego względu nie prowadziliśmy kwerendy w mediach społecznościowych). Przeglądaliśmy oferty zamieszczane na portalach e-pośredników⁶, w internetowych bazach danych o noclegach⁷, w drukowanych katalogach ofert noclegowych⁸, regionalnych i lokalnych folderach oraz przewodnikach turystycznych⁹, a także wytworzone przez poszczególne podmioty materiały reklamowe dostępne w punktach informacji turystycznej oraz

⁶ meteor.turystyka.pl (9.05.2018); polskinocleg.pl (10.05.2018); czasawypoczynek.pl (12.05.2018); urlopolandia.pl (12.05.2018).

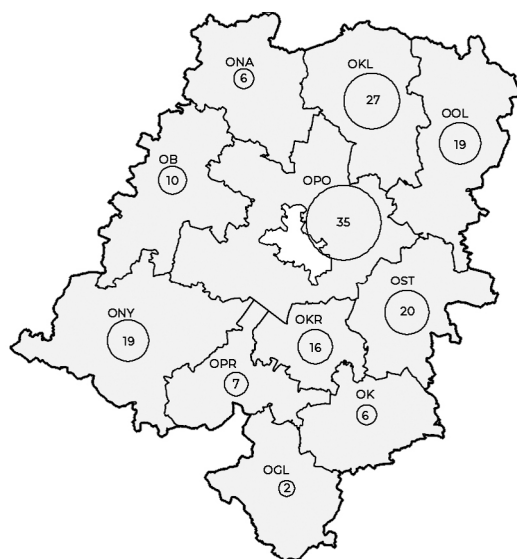
⁷ visitopolskie.pl (14.05.2018); teraz-wies.pl (17.05.2018); silesia.agro.pl (18.05.2018); informacja-turystyczna.nysa.pl (20.05.2018); strony internetowe gmin i starostw.

⁸ *Zielone gościńce...* (2010); *Opolskie kwitnące. Katalog gospodarstw agroturystycznych* (2015); *Promocja miejsc noclegowych i oferty turystycznej gminy Byczyna* (2015); *Polen Exklusiv* (2016); *Hity turystyki wiejskiej* (2014, 2015, 2017).

⁹ *Turystyczne niespodzianki Opolszczyzny...* (2011); *Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend...* (2010); *Gościnną Ziemią Kluczborsko-Oleska* (2005); *Ziemia Kluczborsko-Oleska. Kraina mlekiem i miodem płynąca; Przewodnik. Poznaj Krainę św. Anny* (2010); *Informator. Szlak kulinarny Opolski Bifij* (2016); *Miodowo-mleczne smaki...* (2016).

zebrane przez nas podczas targów turystycznych i rekonesansów badawczych po Śląsku Opolskim. Spośród zamieszczonych w tych źródłach ofert usług noclegowych wybieraliśmy te zawierające *explicite* nawiązania do przeszłości bądź sugerujące (nazwą, charakterem obiektu, lokalizacją w historycznym otoczeniu) możliwość występowania takich odwołań w innych materiałach reklamowych. Kolejnym krokiem w tym drugim przypadku była analiza informacji zamieszczonych na stronach internetowych poszczególnych podmiotów. W ten sposób pozyskaliśmy zawierające odwołania do przeszłości oferty 167 podmiotów¹⁰ świadczących usługi noclegowe (o różnej skali) w 123 wsiach województwa opolskiego. Liczbę analizowanych ofert w układzie powiatów prezentuje ryc. 2, a rozmieszczenie przestrzenne wsi z takimi ofertami obrazuje ryc. 3.

Podane w ofertach informacje dotyczące przeszłości przydzielamy – ze względu na punkt odniesienia – do kategorii: 1) obiekt, 2) wieś, 3) region, 4) inne. W ramach pierw-

Ryc. 2. Skala odwołań do przeszłości w ofertach usług noclegowych na wsi w województwie opolskim (w układzie powiatów)

Liczby podmiotów, których oferty zawierają odniesienia do przeszłości, podano w polach kół; wielkość kół jest proporcjonalna do liczby analizowanych podmiotów

OB – powiat brzeski, OGL – powiat głubczycki, OK – powiat kędzierzyńsko-kozielski, OKL – powiat kluczborski, OKR – powiat krapkowicki, ONA – powiat namysłowski, ONY – powiat nyski, OOL – powiat oleski, OPO – powiat opolski, OPR – powiat prudnicki, OST – powiat strzelecki

Źródło: opracowanie własne.

Scale of reference to the past in offers of accommodation services in the villages of the Opolskie Voivodship (by counties)

Numbers of entities whose offers include reference to the past are given inside circles; the circle size is proportional to the number of analyzed entities

OB – Brzeg County, OGL – Głubczyce County, OK – Kędzierzyn-Koźle County, OKL – Kluczbork County, OKR – Krapkowice County, ONA – Namysłów County, ONY – Nysa County, OOL – Olesno County, OPO – Opole County, OPR – Prudnik County, OST – Strzelce Opolskie County

Source: authors' own elaboration.

¹⁰ Być może nieuwzględnione przez nas w analizie podmioty świadczące usługi noclegowe podają w jakiejś swojej ofercie, do której nie dotarliśmy, odwołania do przeszłości lub obecnie je wprowadzają.

Ryc. 3. Rozkład przestrzenny wsi w województwie opolskim, w których oferty usług noclegowych zawierają odwołania do przeszłości

Źródło: opracowanie własne.

Spatial distribution of villages in the Opolskie Voivodship, in which offers of accommodation services include reference to the past.

Source: author's own elaboration.

szej wyodrębniamy podzbiory: a) obiekt jako budowla architektoniczna, b) obiekt jako miejsce w wymiarze społeczno-kulturowym. Również w drugiej kategorii wydzielamy dwa podzbiory: a) dzieje i dawne funkcje konkretnej wsi, b) tradycje wiejskiego życia. W ramach trzeciej kategorii przekazy z ofert grupujemy w trzy podzbiory: a) zabytki i inne elementy spuścizny kulturowej poza własną wsią, b) dziedzictwo kulinarne, c) inne elementy dziedzictwa opatrzone kwantyfikatorami „regionalne”, „opolskie”, „śląskie”. W ramach tych poziomów odniesień (zbiorów i podzbiorów) analizujemy oferty pod kątem kreowanych obrazów przeszłości i wskazywanej atrakcyjności pobytu wynikającej z historyczności miejsc w wymiarze materialnym i/lub niematerialnym.

Porównując ryc. 3 z ryc. 1, można zauważyć, że usługi noclegowe, w których ofertach zawarte są odniesienia do przeszłości, świadczone są zarówno we wsiach mających status największych i dużych atrakcji turystycznych w województwie opolskim, jak i w tych, które nie są tak prezentowane w folderach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

Odwołania do przeszłości obiektu

Obiekt jako budowla architektoniczna

O historyczności budynków informuje większość podmiotów świadczących usługi noclegowe w dawnych pałacach i dworach. W ofertach określany jest rodzaj i/lub styl budowli historycznej oraz daty budowy i ewentualnie przebudowy. Są to informacje typu:

„początki Pałacu sięgają XVII stulecia”¹¹ (hotel Pałac Sulisław)¹²; „pałac pochodzi z przełomu XVIII/XIX wieku”¹³ (Hetman Roma Byczyna w Proślicach); dwór powstał „w 1800 r. i z niewielkimi zmianami przetrwał do dziś”¹⁴ (Dwór Zacisze w Biskupicach); „Dworek w Gołkowicach zbudowany przez Ernesta von Goetza w 1750 roku jest największym i najstarszym tego typu zabytkiem w gminie Byczyna” (*Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend...* 2010, s. 33).

Podaje się, że dawna rezydencja została „wyremontowana i przygotowana na potrzeby hotelu i restauracji z zachowaniem pierwotnego eleganckiego stylu” (ulotka reklamowa Pałacu Lucja w Zakrzowie); „pomieszczenia poddano gruntownemu remontowi, nadając im [...] stylowy charakter” (Pałac w Łosiowie)¹⁵; „unikalny charakter zabytkowego obiektu połączyliśmy z luksusowym i nowoczesnym wyposażeniem”¹⁶ (Jakubus w Jakubowicach); „Pensjonat mieści się w odrestaurowanym zabytkowym budynku pochodzącym z 1912 roku. Wystrój jest połączeniem klasyki i nowoczesności”¹⁷ (Złota Podkowa w Olszowej). Również w odniesieniu do obiektu, który „w powszechnej opinii jest reliktem »PRL-u«”, podana została informacja o utrzymaniu dawnego stylu: „w roku 2017 budynek został zmodernizowany, zachowując jednocześnie niepowtarzalny charakter”¹⁸ (Zajazd Góra św. Anny).

Także w ofertach usług noclegowych w mniejszych obiektach są wzmianki o historyczności budowli, typu: „zabytkowy obiekt z przełomu XVIII–XIX wieku” (Edyta w Bogacicy – *Gościnną Ziemią Kluczborsko-Oleską...* 2005, s. 11); „budynek dzisiejszej restauracji »Śtantin« wybudowany został w latach 1830–1860”¹⁹ (Stare Siołkowice²⁰); „historyczny budynek i jego obejście wchodzi w skład byłych zabudowań gospodarskich z ubiegłego wieku, a jego ciekawa i przykuwająca oczy architektura odpowiada duchowi tamtych czasów”²¹ (Zimna Wódka); „na zabudowę zagrody składa się 20-letni dom i ponad 100-letnie zabudowania gospodarskie”²² (Jabłoniowy Sad w Szczedrzyku); „oferujemy odrestaurowaną chatę ze starymi piecami, meblami i sprzętami gospodarstwa wiejskiego”²³ (Chata w Lesie – Kęszyce).

Obiekt jako miejsce w wymiarze społeczno-kulturowym

Oferty zachęcają: „Poczuj magię tego pięknego i historycznego miejsca” (Pałac Izbicko)²⁴, „Jeśli ktoś chce poczuć aurę dawnego dworku i poczuć się panem na włościach, może

¹¹ palacsulislaw.pl (21.09.2018).

¹² Gdy w nazwie obiektu podana jest nazwa wsi, nie powtarzamy jej.

¹³ meteor-turystyka.pl (9.05.2018).

¹⁴ zacisze-dwor.eu (27.05.2018).

¹⁵ czasnawypoczynek.pl (12.05.2018).

¹⁶ jakubus.pl (11.09.2018).

¹⁷ polskinocleg.pl (10.05.2018).

¹⁸ zajazd-goraswanny.pl (10.09.2018).

¹⁹ stantin.eu (25.06.2018).

²⁰ Nie powtarzamy nazwy obiektu, jeżeli występuje w cytacie, ograniczamy się do podania w nawiasie nazwy wsi.

²¹ zimnawodka.eu (20.09.2018).

²² teraz-wies.pl (17.05.2018).

²³ chatawlesie.pl (29.05.2018).

²⁴ palacizbicko.pl (27.05.2018).

wynając jeden z trzech pokoi” (Dwór Zacisze w Biskupicach, *Ziemia Kluczborsko-Oleska. Kraina...*, s. 4). Proponuje się „doświadczenie pałacowej atmosfery na dłużej dzięki noclegom w zamkowych komnatach” (ulotka reklamowa Moszna Zamek). Obiecuje: „poczucie Państwo atmosferę XIV-wiecznego, uroczego zamku”²⁵ (Pałac Lucja w Zakrzowie), choć stylizowana restauracja, która ma to zapewnić, mieści się w dziewiętnastowiecznym pałacyku. Fizyczny kontakt z przeszłością zdają się oferować również nowe obiekty opatrzone nazwą dwór czy dworek, często tak też stylizowane, np. Dwór Zawiszy w Dylakach – „w części zaprojektowany i zbudowany w stylizacji późnośredniowiecznej” (prospekt reklamowy podmiotu), Dworek Sarmata w Krasiejowie, Dwór Myśliwski Hubertus w Brynicy czy Dworek pod Czerwonym Bukiem w Komornie – „nowoczesny a jednocześnie utrzymany w stylu prawdziwej elegancji”²⁶.

Diametralnie inne doznania fizycznego kontaktu z przeszłością oferuje Polsko-Czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa w Biskupicach – „pomieszczenia urządzone na styl średniowieczny, na podłogach leżą skóry, a zamiast szaf do dyspozycji są drewniane kufry”²⁷.

W ofertach usług noclegowych w dawnych pałacach wyszczególnia się kolejnych właścicieli i/lub dzierżawców dóbr (Frączków, Izbicko, Kamień Śląski, Moszna, Pawłowice Namysłowskie, Rogów Opolski, Sulisław). Podkreśla się ważną pozycję tych osób i rodów w życiu publicznym od czasów piastowskich aż po cesarstwo niemieckie (Rogów Opolski). Odnotowuje, że „na przełomie XII/XIII wieku tutejszy zamek należał do rodu Odrowążów, sięgającego swoimi korzeniami starego czeskiego rodu Odrowążów-Beneszowiców”²⁸ (zespół pałacowo-sanatoryjny Sanktuarium św. Jacka w Kamieniu Śląskim). Kreowany jest przekaz o ważnym w historii statusie danego miejsca, np. „W czasach świetności zamek był twierdzą Templariuszy, którzy kontrolowali drogę satynową i solną prowadzącą przez Polskę. Już wówczas zamek był politycznym centrum Europy”, hotel znajduje się „w samym sercu dawnego majątku rycerskiego” (folder Pałacu Lucja w Zakrzowie), choć po zamku z XIV w. pozostały już tylko ruiny, a pałacyk wybudowany został w 1845 r. przez przemysłowca.

Gospodarstwo agroturystyczne ulokowane w młynie z XIX w. prezentuje się jako „miejsce z historią”²⁹ i zamieszcza bardzo obszerny opis dziejów obiektu oraz losów kolejnych dzierżawców i właścicieli (Pod Kotwicą w Kadłubie Wolnym). Znaczna część ofert zawiera informację, że usługi noclegowe świadczono są w dawnych zabudowaniach gospodarskich, byłych kuźniach, młynach, piekarniach, leśniczówkach, wiejskich restauracjach, np. „13 miejsc noclegowych w zaadaptowanym starym domu leśnych osadników i pomieszczeniach gospodarczych (drewutnia, stajnia i stodoła)”³⁰ (Chata w Lesie – Kęszyce); „Gospodarstwo oferuje wypoczynek [...] w budynku po starej piekarni. Ciekawostką domu są atrybuty piekarni z początku XX wieku” (Agro Greupner w Jemielnicy – *Opolskie kwitnące. Katalog...* 2015, s. 64). O funkcjonowaniu wiejskiej gospody w lokalnej społeczności przeczytać można w ofertach lokali kontynuujących dziewiętnastowieczne gastronomiczno-noclegowe tradycje tych miejsc (Myśliwska w Walidrogach³¹, Śtantin w Starych Sioł-

²⁵ palaclucja.pl (21.09.2018).

²⁶ teraz-wies.pl (17.05.2018).

²⁷ polskinocleg.pl (10.05.2018).

²⁸ kamien.biz (29.05.2018).

²⁹ podkotwica.pl (20.05.2018).

³⁰ silesia.agro.pl (18.05.2018).

³¹ myśliwska-walidrogi.pl (28.05.2018).

kowicach³²). Do tradycji rodzinnych nawiązują też inne oferty (zajazd Hema – Pustków, Gościniec Sternalice, Ranczo w Dolinie Odry – Przewóz, Rehavital – Stare Siołkowie, Zimna Wódka, Antek – Żłinice). Najwięcej odwołań do dawnych funkcji budynku występuje w ofertach z powiatu opolskiego (Bogacica, Kęszyce, Kobylno, Krzyżowa Dolina, Ligota Prószkowska, Przysiecz, Stare Budkowie, Stare Siołkowie, Szczedrzyk, Walidrogi). Mniej liczne są w powiatach strzeleckim (Jemielnica, Olszowa, Zimna Wódka), kluczborskim (Chocianowice, Szumirad) i oleskim (Kadłub Wolny, Sołtysy).

Zdarzają się także informacje o nieodległych w czasie dawnych funkcjach, np. „Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Pokrzywnej znajduje się w byłym budynku Wojsk Ochrony Pogranicza”³³, oraz o wypracowanej w latach powojennych renomie „najśłynniejszego ośrodka hodowli koni sportowych w Polsce” (folder Moszna Apartaments).

Odwołania do przeszłości wsi

Dzieje i dawne funkcje konkretnej wsi

Na ugruntowaną historycznie wyjątkową rangę wsi jako miejsca pielgrzymkowego i pomnika historii wskazują oferty z Góry św. Anny (Alba, Dom Pielgrzyma, Harcówka). Z kolei podmioty z kilku wsi w Górach Opawskich szczycą się letniskowymi i turystycznymi tradycjami datowanymi od XIX w. (Sudety i Mieszko w Pokrzywnej, MAX w Jarnołtówku, Leśny Wypoczynek w Wieszczyźnie).

W wielu ofertach podkreśla się historyczność wsi, podając, że jest miejscowością „o bogatej, ponad 900-letniej historii”³⁴ (U Ewy – Kamień Śląski); „Pierwsza wzmianka o miejscowości Bodzanów (...) datowana jest na rok 1263” (ulotka reklamowa Domu Rekolekcyjno-Wypoczynkowego w Bodzanowie), datując jej metrykę od „roku 1292, kiedy książę opolski Bolko wystawił dokument poświadczony przez włodarza Bratacho de Crasseow”³⁵ (Dworek Sarmata w Krasiejowie). W ofertach czytamy: „Szumirad swoim istnieniem sięga XIII wieku. Powstanie tej miejscowości należy wiązać z osobą rycerza Radowoja”³⁶ (Karczma Myśliwska w Szumiradzie); „Ośrodek agroturystyczny »Walotkownia« zlokalizowany jest w centrum Chocianowic – 750-letniej wiosce” (*Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend...* 2010, s. 36); „Pokrzywna powstała z osady leśnej Prudnika przed XV wiekiem”³⁷ (Sudety w Pokrzywnej); „Jak głosi legenda, Moszna w średniowieczu należała do Zakonu Templariuszy”³⁸ (Zamek Moszna). Zamieszczane są informacje o tym, że wieś stanowiła własność cystersów (Agro Greupner – Jemielnica), joannitów (Ketzeler’s – Cisek, Pałac w Łosiowie), należała do Chłopskiej Wspólnoty Włościańskiej (Pod Kotwicą – Kadłub Wolny). Pisze się o okresach świetności w dziejach wsi, np. związanych z rozwojem hutnictwa (Szumirad „był uważany za miasteczko” – Karczma Myśliwska)³⁹, o przemianach

³² stantin.eu (25.06.2018).

³³ schronisko.pokrzywna.prv.pl (5.09.2018).

³⁴ uewy.pl (6.09.2018).

³⁵ dworeksarmata.pl (28.05.2018).

³⁶ szumirad.pl (29.05.2018).

³⁷ polskinocleg.pl (10.05.2018).

³⁸ moszna-zamek.pl (6.09.2018).

³⁹ szumirad.pl (29.05.2018).

cywilizacyjnych, które dotarły na opolską wieś już w XIX w., o drogach życiowych Ślązaków oraz o tym, jak wielka historia wpływała na życie właścicieli obiektów i całej społeczności (Myśliwska/Waldesruh w Walidrogach, Złota Podkowa w Olszowej, Karczma Myśliwska w Szumiradzie, Pałac Frączków).

W ofertach wzmiankowane są zabytkowe obiekty sakralne w danej wsi. Informacje o sanktuarium zamieszczono w ofertach z Góry św. Anny (Alba, Dom Pielgrzyma, Zajazd Góra św. Anny), o klasztorze pocysterskim – w Jemielnicy (Agro Greupner – Jemielnica i Lamich – pobliskie Gąsiorowice), a o zabytkowych kościołach – w ofertach z Kamienia Śląskiego (zespół pałacowo-sanatoryjny Sanktuarium św. Jacka, U Ewy), z Krasiejowa (Dworek Sarmata, Stary Młyn) oraz ze wsi powiatów kluczborskiego (Walotkownia – Chocianowice, Jasiński – Gołkowice), oleskiego (Na Górcie – Uszyce, Stajnia Karasiówka – Żytińów) i opolskiego (Dworek Jana – Bierdzany). Jako godne uwagi wskazano również kapliczki (Agro-Lilianna – Krzyżowa Dolina, Warzecha – Radawie).

W przypadku ofert usług noclegowych w dawnych rezydencjach ziemskich informacje o dziejach wsi są często sprowadzane do przekazu o dziejach pałacu oraz o koligacjach rodów hrabiowskich, szlacheckich bądź innych okolicznościach, które powodowały zmianę właściciela dóbr. Podkreśla się, że kolejne rody szlacheckie „pełniły rolę mecenasów kultury i dawały utrzymanie wielu rodzinom” (zespół pałacowo-sanatoryjny Sanktuarium św. Jacka – Kamień Śląski)⁴⁰, unowocześniały gospodarkę rolną (Dwór Olszowa), tworzyły i rozwijały przemysł (Karczma Myśliwska – Szumirad). Wyobrażenie o organizacji życia gospodarczego posiadłości wiejskiej daje obszerny opis dawnych zabudowań przypałacowych (folder z ofertą usług hotelowych Stadniny Koni w Mosznej). Czasami podaje się również informacje historyczne o liczebności i dawnej strukturze społeczności wiejskiej, np. „już w 1688 r. stał tu dwór z folwarkiem, młyn, a we wsi mieszkało dwudziestu chłopów, osiemnastu zagrodników oraz szesnastu chałupników” (Pałac Sulisław)⁴¹.

W opisie dziejów lokalnych przywoływani są książęta piastowscy, cesarze austriaccy, królowie Prus czy cesarze niemieccy. Jako służące podkreśleniu wyjątkowości i podniesieniu rangi miejsc traktować można takie wzmianki: „Już w średniowieczu tereny te były księżęcym terenem łowieckim opolskich Piastów”⁴² (Dworek Jana w Bierdzanach), fundator klasztoru we wsi biskup wrocławski Karol to „brat królowej Anny, żony Zygmunta III Wazy” (ulotka reklamowa Domu Rekolekcyjno-Wypoczynkowego w Bodzanowie), „cesarz Niemiec Wilhelm II dwukrotnie przyjeżdżał tutaj na polowania” (ulotka reklamowa Stadniny Koni w Mosznej) czy „Jednym z prominentnych właścicieli tego obiektu był król Prus Fryderyk Wilhelm III” (Pałac Sulisław)⁴³. Opisem dziejów lokalnych bez wykładni etniczno-narodowej są informacje: „W 1862 roku dobra frączkowskie [...] odkupił od swego wuja Erdmana hrabia Alexander von Francken-Sierstorpff. Był on przedstawicielem nowej rodziny pochodzącej z Nadrenii, która od XVII wieku miała swą główną siedzibę w Kolonii” (Pałac Frączków)⁴⁴, „W 1723 roku, po śmierci właścicielki Urszuli Marii von Skall, wieś przeszła w ręce jej kuzyna, nadmarszałka dworu Fryderyka Wielkiego – Georga Wilhelma

⁴⁰ kamien.biz (29.05.2018).

⁴¹ palacsulislaw.pl (21.09.2018).

⁴² dworekjana.pl (28.05.2018).

⁴³ palacsulislaw.pl (21.09.2018). Wcześniej w swoim folderze reklamowym hotel podawał, że był to cesarz Wilhelm I.

⁴⁴ fraczkow.pl (18.06.2017); wyspazdrowia.pl (16.10.2019).

von Reisewitz"⁴⁵ (Zamek Moszna); „Z 1909 roku pochodzi (zaprojektowana w 1906 roku) zapora przeciwpowodziowa na Złotym Potoku, którą ufundowała cesarzowa Prus Wiktoria Augusta"⁴⁶ (Pod Biskupią Kopą – Jarnołtówek), „W 1928 roku majątek Pawłowicki podzielono i przekazano osadnikom, którzy przybyli tu z Westfalii"⁴⁷ (Pałac Pawłowice) itp.

Kwestie etniczno-narodowe pojawiają się w opisie: „Kiedy do Pawłowic przybyli uczestnicy Powstań Śląskich, ówczesnego pana osadzono w więzieniu. Powstańcy zamieszkali w pałacu, jednak długo się nim nie nacieszyli, ponieważ z odwetem przybyli Niemcy, których poparła większość ówczesnych mieszkańców Pawłowic"⁴⁸ (Pałac Pawłowice). W kilku innych ofertach również pisze się o plebiscycie i walkach, które wybuchły po nim w 1921 r. (Góra św. Anny, Szumirad), o ziemczaniu w latach 30. XX w. nazwisk (Kadłub Wolny) lub nazw miejscowości (Olszowa, Uszyce). W przekazie na szczeblu lokalnym Góra św. Anny prezentowana jest bądź z polskiej perspektywy narodowej, bądź jako miejsce ważne również dla niemieckiej wspólnoty pamięci. W ofertach usług noclegowych w tej wsi czytamy, że tam „mieści się zniewalający swoimi rozmiarami i znany w całej Polsce amfiteatr i pomnik [...] upamiętniający śląskich powstańców"⁴⁹ (Harcówka), wskazuje się sąsiedztwo „wzbudzającego patriotyczne refleksje Pomnika Czynu Powstańczego” i Muzeum Czynu Powstańczego, w którym „zgrupowano różne pamiątki z tamtego okresu”, m.in. „oryginalne meldunki bojowe i pisemne rozkazy wydawane podczas III Powstania Śląskiego [...] broń, którą używali powstańcy podczas walk"⁵⁰ (Alba). Podaje się: „Kamieniołom przebudowali Niemcy, chcąc upamiętnić poległych w 1921 roku. Nad jego krawędzią powstało mauzoleum ku czci poległych. W 1945 r. Sowietci i Polacy wysadzili pomnik. Postawiono nowy [...] tym razem upamiętniający powstańców [...] Pomnik odsłonięto w 1955 r.”⁵¹ (Dom Pięgrzyma). Generalnie jednak unika się nawiązań do dawnych antagonizmów etnicznych czy wyznaniowych. Informuje się: „Kolejny pożar wybuchł w 1921 roku"⁵² (Pałac Izbicko), nie wspominając, że spalony został przez powstańców śląskich⁵³. Nie odnotowuje się również antypowstańczej aktywności właściciela dóbr w Kamieniu Śląskim. W opisie dziejów poszczególnych wsi wielka historia prezentowana jest w kontekście wpływu na życie mieszkańców, a nie interesów państw, np.: „Podczas II wojny światowej ilość gości w restauracji maleje. Rozkwit gospodarczy został zahamowany, wielu mężczyzn powołano do wojska"⁵⁴ (Myśliwska/Waldesruh w Walidrogach); „Druga wojna światowa niewiele zmieniła w życiu rodu von Francken-Sierstorpff. Przełom nastąpił dopiero 16 marca 1945 roku, kiedy hrabiostwo zostało zmuszone do ewakuacji przed nadciągającymi wojskami radzieckimi. Wraz z nimi wieś opuściła ludność pochodzenia niemieckiego [...], po przejściu wojennej

⁴⁵ moszna-zamek.pl (6.09.2018).

⁴⁶ jar400.pl (6.09.2018).

⁴⁷ palacpawlowice.pl (27.05.2018).

⁴⁸ palacpawlowice.pl (27.05.2018).

⁴⁹ restauracjaharcowka.pl (9.09.2018).

⁵⁰ eholiday.pl (10.09.2018).

⁵¹ swanna.com.pl (10.09.2018).

⁵² palacizbicko.pl (27.05.2018).

⁵³ Pałac w Izbicku (a także kilka innych obiektów należących do hrabiego Strachwitza) spalili w odwecie powstańcy śląscy, ponieważ dowodzony przez hrabiego oddział Freikorpsu walczący pod Górą św. Anny przeciwko powstańcom posądzany był o dopuszczanie się okrucieństw wojennych (Dimitrow 2010, s. 8).

⁵⁴ mysliwaska-walidrogi.pl (28.05.2018).

fali część z byłych mieszkańców powróciła na te tereny [...]. Nowym właścicielem posesji po 1945 roku stał się skarb państwa⁵⁵ (Pałac Frączków).

Tradycje wiejskiego życia

Obserwowanie „dawnego życia codziennego oraz obrzędów i zwyczajów wynikających z miejscowej historycznej tradycji” zaliczane jest do turystyki żywej historii (Mikos v. Rohrscheidt 2008, s. 130). W analizowanym przez nas materiale oferty poznania/doświadczenia tradycyjnego wiejskiego stylu życia jedynie sporadycznie mają charakter kompleksowy, np. „u nas mają Państwo możliwość zaznajomienia się z folklorem, tradycyjnym ubiorem, zwyczajami oraz gwarą” (Zagroda w Kowalowicach)⁵⁶; „tutaj zobaczą Państwo, jak wygląda codzienne życie w gospodarstwie” (Cicha Dolinka w Porębie)⁵⁷. Jedno z gospodarstw agroturystycznych umieszcza w swojej ofercie prezentowanie „wybranych elementów polskiej kultury ludowej” (Lewandówka w Popielowie)⁵⁸.

Oferowana jest możliwość włączenia się w niektóre prace gospodarskie, np. dojenie kóz lub krów, sianokosy, wykopki (Biadacz-Kamienisko, Bogdańczowice, Stary Paczków, Kałuża Wolny, Krośnica, Staniszcze Małe, Szymiszów), pieczenie chleba, robienie masła i sera (Biadacz-Brodnica, Przygorzele). Organizowane są pokazy kucia w dawnej kuźni (Lubieszów), skubania pierza (Przewóz), warsztaty wypieku chleba (Lubicz, Pisarzowice), wyrobu masła (Bogdańczowice), pokazywane są „tradycje związane z zawodem i hodowlą ryb”⁵⁹ (Ligota Prószkowska).

Część podmiotów świadczących usługi noclegowe eksponuje własne zbiory dawnych narzędzi i maszyn rolniczych bądź sprzętów gospodarstwa domowego, określając te zbiory jako skansen lub muzeum. Najwięcej takich ofert pochodzi z powiatu opolskiego (Dąbrówka Łubniańska, Krasiejów, Popielów, Przysiecz, Stare Kolnie). Są także w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim (Lubieszów, Przewóz), kluczborskim (Biadacz-Kamienisko, Borkowice), oleskim (Borki Małe, Wolęcin) i strzeleckim (Zimna Wódka). Wystawy rękodzieła lub warsztaty mają w swojej ofercie niektóre podmioty z powiatów kluczborskiego (Biadacz-Brodnica, Biadacz-Kamienisko), opolskiego (Bierdzany), brzeskiego (Kościerzycze) i strzeleckiego (Zimna Wódka). Owa „wiejska wersja” mody na antyki (Urry 2007, s. 195) w przypadku Śląska Opolskiego nierzadko kreuje przekaz o splataniu się polskiej i niemieckiej kultury.

W ofertach niektórych podmiotów wyszczególniane są „tradycyjne imprezy organizowane przez społeczność wiejską”, jak odpust, dożynki, obchody św. Marcina (Szczedrzyk)⁶⁰. Takie elementy odnotowaliśmy w ofertach z powiatów: strzeleckiego (Krośnica, Staniszcze Małe, Szymiszów, Zimna Wódka) i opolskiego (Brynica, Krzyżowa Dolina, Stare Siołkowice, Szczedrzyk). Jako atrakcję wskazuje się „festyny majowe, strażackie, odpustowe czy też dożynki ze wspaniałym barwnym korowodem”, dodając, że wieś „znana jest w całym kraju z przepięknych kobierców kwiatowych układanych na Boże Ciało”⁶¹ (Zimna Wódka).

⁵⁵ fraczkow.pl (18.06.2017); wyspazdrowia.pl (16.10.2019).

⁵⁶ czasnawypoczynek.pl (12.05.2018).

⁵⁷ cichadolinka.pl (7.09.2018).

⁵⁸ polskinocleg.pl (10.05.2018).

⁵⁹ ligockimlyn.pl (25.05.2018).

⁶⁰ ekozagroda.pl (25.05.2018).

⁶¹ zimnawodka.eu (20.09.2018).

Wzmiankowane są również hubertusy (Szymiszów), krzyżaki (Sternalice), wodzenie niedźwiedzia, babski comber, ustawianie drzewa majowego – *Maibaum* (Krzyżowa Dolina), różany poniedziałek – *Rosenmontag*, święto ziół i wrześniowa uczta Ślązaka (Stare Siołkowice), a także zajęcia folklorystyczne i historyczne dla dzieci (Staniszcze Małe). „W grudniu zaś goście mają niepowtarzalną okazję uczestniczyć w Wigilii unikalnej na skalę światową [...] w magiczny sposób przeplatają się tradycje społeczności zamieszkujących ten region: Polaków, Ślązaków, Niemców” (Agrorrelaks w Brynicy, *Hity turystyki wiejskiej* 2014, s. 9). Oferuje się także biesiadę „Jak na Bawarii...”, z muzyką „na żywo prosto z alpejskiej wioski” i „rytmiczne polki w wykonaniu zespołu tańca ludowego”⁶² (Pałac Izbicko).

Odwołania do przeszłości regionu

Zabytki i inne elementy spuścizny kulturowej poza własną wsią

Zwiedzanie zabytków określono w jednej z ofert jako „spotkanie z historią regionu” (U Króla – Szymiszów)⁶³. W innej zaś podano wykładnię pragmatyczną – „niewątpliwy atut, który niezależnie od warunków pogodowych, pozwoli Państwu na ciekawe zaplanowanie wolnego czasu” (Ośrodek Wypoczynkowy Formator – Głębinów)⁶⁴. Informacje o zabytkach, szlakach turystycznych itd. obecne są w ofertach zarówno z atrakcyjnych wypoczynkowo (położonych nad zbiornikami wodnymi i w Górach Opawskich) wsi, jak i tych, gdzie nie ma takich walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Uznać więc można tego typu informacje za element mający zwiększyć konkurencyjność ofert. Zamieszczane są zazwyczaj lakoniczne wzmianki (nazwy miast, muzeów i obiektów). Czasami ogólnie stwierdza się: „Można zwiedzać zamki i inne zabytki”⁶⁵ (Dziki Raj – Pogórze).

Z atrakcji kulturowych na terenach wiejskich województwa opolskiego najczęściej poleca się uwadze turysty: Zamek w Mosznej (oferty nie tylko w powiecie krapkowickim, ale także brzeskim, kędzierzyńsko-kozielskim, nyskim, opolskim, prudnickim, strzeleckim), Górę św. Anny (oferty nie tylko w powiecie strzeleckim, lecz także krapkowickim, kędzierzyńsko-kozielskim, opolskim i oleskim), JuraPark w Krasiejowie (oferty nie tylko w powiecie opolskim, ale także kędzierzyńsko-kozielskim, oleskim, strzeleckim i nyskim), Kamień Śląski (nie tylko w powiecie krapkowickim, ale także w strzeleckim) i Gród Rycerski w Biskupicach (nie tylko w powiecie kluczborskim, ale także w oleskim).

Zauważyć można pewne „specjalizacje” subregionalne. Szlak zabytkowych kościołów drewnianych wskazuje się w ofertach z powiatów kluczborskiego (Biadacz-Kamienisko, Biskupice, Chocianowice, Polanowice, Skatągi, Wierzchy), opolskiego (Bierdzany, Dylaki, Stare Budkowice, Turawa) i oleskiego (Faustianka, Łowoszków). Informacje o zabytkowej pasiece w Maciejowie i muzeum pszczelarstwa zamieszczane są w powiecie kluczborskim (Bąków, Biadacz-Brodnica, Biadacz-Kamienisko, Bogdańczowice, Chocianowice) i oleskim (Faustianka). O nyskim księstwie biskupów wrocławskich informują niektóre oferty z powiatu nyskiego (Bodzanów, Skorochów, Ścibórz) i opolskiego (Ligota Prószkowska), a o pruskich fortyfikacjach w Nysie – z powiatu nyskiego (Głębinów, Ścibórz) i kędzierzyń-

⁶² palacizbicko.pl (27.05.2018).

⁶³ teraz-wies.pl (17.05.2018).

⁶⁴ glebinow.pl (6.09.2018).

⁶⁵ silesia.agro.pl (18.05.2018).

sko-kozielskiego (Grudynia Wielka). Zabytki hutnictwa polecane są w ofertach z powiatu opolskiego (Dylaki, Kęszyce, Stare Budkowice). Sporadycznie pojawia się informacja o zabytkowym parku w Pokoju (Kęszyce).

Czasami zachęca się: „dogodna lokalizacja ułatwia zwiedzanie pięknych i magicznych zakątków zarówno Opolszczyzny, jak i Górnego Śląska”⁶⁶ (Zimna Wódka). W niektórych ofertach poleca się uwadze turystów zabytki z okolicznych województw: łódzkiego (w powiecie oleskim: Faustianka, Sołtysy, Żytniów) bądź dolnośląskiego (w powiecie namysłowski: Jakubowice, w nyskim: Głębinów, Pokrzywna), co wynikać może zarówno z niezbyt dużych odległości, jak i z dawnych powiązań administracyjnych czy historyczno-kulturowych. Zabytki w Czechach wzmiankowane są w ofertach przygranicznych powiatów: głubczyckiego (Boboluski, Pilszcz) i nyskiego (Jarnottówek, Pokrzywna), które w przeszłości wchodziły w skład struktur obejmujących tereny po obu stronach obecnej granicy polsko-czeskiej.

Dziedzictwo kulinarne

W literaturze przedmiotu formułowane są tezy, że sztukę kulinarną można „uznać za jeden z motywów wyjazdów i determinantów odwiedzania określonych przestrzeni turystycznych” i że oferta kulinarna agroturystyki w Polsce „zapewne współtworzy kompozycję całości propozycji turystycznej” (Cynarski i Obodyński 2006, s. 420, 422). Tradycyjna kuchnia ludowa prezentowana jest jako produkt agroturystyczny (Woźniczko i Orłowski 2009). Ta forma fizycznego kontaktu z przeszłością, która „jest możliwa dzięki »duszy« produktu” (Kwiatkowski 2009, s. 133), czyli spożywanie tradycyjnych potraw, często w odpowiedniej scenerii (w obiektach dawnych lub na takie stylizowanych), oferowana jest również w analizowanych przez nas materiałach.

Oferty kuchni śląskiej liczne są w powiatach kluczborskim, oleskim i opolskim, a kuchni regionalnej – w powiatach brzeskim i krapkowickim. Niektóre podmioty oferują kuchnię śląską i regionalną, kuchnię regionalną i polską bądź regionalną i staroniemiecką. Kwantyfikatory „śląska” lub „regionalna” niosą określone przekazy o charakterze historyczno-kulturowym. Mianem „śląskie” określane jest dziedzictwo ludności zamieszkałej w regionie przed 1945 r. Wskazuje się, że kuchnię śląską kształtowały wpływy polskie, czeskie i niemieckie, natomiast regionalna obejmuje również kuchnię kresową, „która przybyła tu wraz z przesiedleńcami” (*Informator. Szlak kulinarny...* 2016, s. 3).

Różnorodność tradycyjnej kuchni (jest jeszcze staropolska, bawarska, westfalska i staroniemiecka) w województwie opolskim szczególnie wyraźnie formułuje przekaz o wielokulturowości regionu. Nowy szlak kulinarny Opolski Bifyj (*bifyj* w gwarze śląskiej oznacza kredens) ma promować „wyjątkową mieszankę kuchni polskiej, niemieckiej, czeskiej i kresowej, a przy okazji również tutejsze zwyczaje, obrzędy i historię zakłątą w zabytkach” (*Informator. Szlak kulinarny...* 2016, s. 3). W tym informatorze oferta kulinarna każdego podmiotu wzbogacona została o krótki wykaz pobliskich zabytków i innych atrakcji (muzea, izby regionalne, szlaki turystyczne, wioski tematyczne itd.).

⁶⁶ zimnawodka.eu (20.09.2018).

Inne elementy dziedzictwa opatrzone kwantyfikаторami „regionalne”, „opolskie”, „śląskie”

Kwantyfikатор „śląski” pojawia się w odniesieniu do części rodów, we władaniu których były dobra ziemskie, np. „Kamień Śląski i jego okolice w wyniku dziedziczenia i koligacji rodzinnych przechodziły w ręce kolejnych rodów śląskich”⁶⁷ (zespół pałacowo-sanatoryjny Sanktuarium św. Jacka); „Zamek w Mosznej [...] Od 1866 do 1945 roku był [...] rezydencją potentatów przemysłowych – śląskiego rodu Tiele-Wincklerów”⁶⁸ (Ośrodek Wypoczynkowy Formator w Głębinowie); „z Olszową związane są [...] nazwiska znamienitych rodów śląskich”⁶⁹ (Dwór Olszowa). Poleca się do zwiedzania „zamki, założenia parkowo-pałacowe i dworki rodów śląskich”⁷⁰ (Jabłoniowy Sad w Szczedrzyku).

W kategoriach regionalnego dziedzictwa prezentowana jest hodowla konia rasy śląskiej, „którego historia nieprzerwanie od XIX w. ściśle wiąże się z dziejami Śląska” (Brynica, *Hity turystyki wiejskiej...* 2014, s. 6). Podaje się, że rasę tę wyhodował w miejscowej stadninie koni, „słynnej później w całej Europie”, hrabia Andreas Renard (Olszowa)⁷¹. W jednej z ofert jest Regionalny Przegląd Koni (Poręba), w innej – Zawody Sikawek Konnych (Przewóz).

Z imprez wzmiankowane jest także Regionalne Święto Chleba (Przewóz). Polecany jest skansen Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu-Bierkowicach (Biadacz-Brodnica, Brynica, Ligota Prószkowska, Zimna Wódka), „który ukaże, jak żyli tutaj nasi przodkowie”⁷². Występują również odniesienia do gwary śląskiej (Staniszczce Małe, Stare Budkowice; Stare Siołkowice – z informacją, że nazwa „Śtantin”, zdrobnienie w śląskiej gwarze imienia Konstancy, nawiązująca do imienia pierwszego właściciela, nie tylko oddaje „hołd przodkowi”, lecz „równocześnie podkreśla śląską tożsamość restauracji”⁷³). W ofercie napisano: „Kultywujemy tradycyjny typ rodziny śląskiej”⁷⁴ (Jabłoniowy Sad w Szczedrzyku). Mowa jest również o „typowym śląskim domu z okazałą laubą” (Stare Siołkowice)⁷⁵ i że właściciel hotelu zamieszkał w kraju „swoich przodków”, ponieważ zachwyił się „ciepłem, gościnnością i serdecznością mieszkańców Śląska”⁷⁶ (Pałac Lucja w Zakrzowie).

Jako przekaz o historycznie ukształtowanej tożsamości regionalnej można traktować informacje, że obiekt „stanowi przykład dworu ziemiańskiego Ziemi Opolskiej”⁷⁷ (Pałac w Gołkowicach), a zespół dworsko-pałacowy „to jeden z wielu historycznych obiektów tego typu znajdujących się na pięknej Ziemi Opolskiej”⁷⁸ (Dwór Zacisze w Biskupicach). W ofertach mowa o „urokliwym miejscu Opolszczyzny”⁷⁹ (U Ewy – Kamień Śląski); o „wspa-

⁶⁷ kamien.biz (29.05.2018).

⁶⁸ glebinow.pl (6.09.2018).

⁶⁹ dworolszowa.pl (21.09.2018).

⁷⁰ ekozagroda.pl (25.05.2018).

⁷¹ dworolszowa.pl (21.09.2018).

⁷² zimnawodka.eu (20.09.2018).

⁷³ stantin.eu (25.06.2018).

⁷⁴ ekozagroda.pl (25.05.2018).

⁷⁵ rehavitalsiolkowice.pl (28.05.2018).

⁷⁶ palaclucja.pl (21.09.2018).

⁷⁷ urlopolandia.pl (12.05.2018).

⁷⁸ zacisze-dwor.eu (27.05.2018).

⁷⁹ uewy.pl (6.09.2018).

niałym zakątku Opolszczyzny⁸⁰ (Zimna Wódka); że „można poczuć prawdziwie sielski klimat opolskiej wsi” (Stara Izba w Skatągach, *Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend...* 2010, s. 46), „zapoznać się z tradycją opolskiej wsi” (Ranczo w Dolinie Odry – Przewóz, *Opolskie kwitnące. Katalog...* 2015, s. 26). Jedno z gospodarstw agroturystycznych ma nazwę Opolska Zagroda (Gwoźdźce).

Inne odniesienia do przeszłości

Jako dziedzictwo polskiej wspólnoty pamięci prezentowana jest Góra św. Anny, określana jako „wieś i miejsce ważne dla historii Polski, (...) miejsce zaciętych walk z Niemcami w III powstaniu śląskim”, oraz renesansowy zamek w Głogówku, wzniesiony przez Oppersdorffów „na fundamentach wcześniejszej warowni piastowskiej”, w którym podczas potopu szwedzkiego „schronił się król Polski Jan Kazimierz” (Ligota Prószkowska)⁸¹. Z powojenną historią Polski wiąże się polecany uwadze turystów klasztor w Prudniku-Lesie, gdzie więziony był kardynał Stefan Wyszyński (Bodzanów, Dębowiec, Łąka Prudnicka, Pokrzywna).

Także inne elementy ofert mogą świadczyć o tym, że jako ważny dla turysty postrzegany jest wymiar etniczno-narodowy. Tak można odczytywać sformułowanie „w poniemieckiej rezydencji” (ulotka reklamowa Pałacu Lucja w Zakrzowie), umieszczenie na stronie startowej – wśród kilku zdjęć wsi – fotografii okazałego monumentu wzniesionego staraniem mniejszości niemieckiej i byłych mieszkańców (Agro Greupner w Jemielnicy)⁸², podanie informacji, że „goście mają możliwość podglądania tradycyjnego polskiego gospodarstwa” (Pod Bocianim Gniazdem w Kantorowicach – *Zielone gościńce...* 2010, s. 36), „Gospodarze odwołują się do średniowiecznych czasów i wspaniałych tradycji i obyczajów rycerstwa polskiego” (Hetman Roma Byczyna w Proślicach – *Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend...* 2010, s. 34), że w Uszycach 27 marca 1827 r. urodził się „Emanuel Kania – polski kompozytor i pianista”⁸³. Także nazwy niektórych obiektów świadczących usługi noclegowe, np. Staropolski Gościniec (Zdziechowice), Dworek Sarmata (Krasiejów), Dwór Zawiszy (Dylaki), Dwór Zacisze (Biskupice), Dworek pod Czerwonym Bukiem (Komorno) można by postrzegać w tych kategoriach. Dwór jest uważany za symbol polskiego krajobrazu (*Hity turystyki wiejskiej* 2017, s. 3). Jednak dwór przetłumaczony jako *Gutshof*, a gościniec jako *Gasthaus* (*Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend...* 2010, s. 32, 39) brzmią równie swojsko dla turystów niemieckojęzycznych, chodzi więc raczej o nobilitację miejsca. Są też nazwy dwujęzyczne: Pod Orzechem/*Unter dem Nussbaum* (Januszkowice), Myśliwska/*Waldesruh* (Walidrogi). Człon *Waldesruh* jest częścią dziewiętnastowiecznej nazwy mieszczącego się w tym budynku lokalu (*Gasthaus zur Waldesruh*), pochodzącej od ówczesnej urzędowej nazwy wsi⁸⁴. Dwujęzyczna nazwa może być więc postrzegana tylko jako nawiązanie do kontynuowanych tradycji rodzinnych.

⁸⁰ zimnawodka.eu (20.09.2018).

⁸¹ ligockimlyn.pl (25.05.2018).

⁸² agrojemielnica.pl (28.05.2018). Monument upamiętnia mieszkańców wsi Himmelnitz poległych w mundurach niemieckich podczas pierwszej i drugiej wojny światowej. Słowo „poległy” umieszczone na pomnikach żołnierzy niemieckich wywołało już w województwie opolskim dwie „wojny o pomniki”.

⁸³ nagorce31.bnx.pl (29.05.2018).

⁸⁴ myśliwska-walidrogi.pl (28.05.2018).

Tradycje rycerstwa (także polskiego) wydają się wpisywać w nurt odwołań do „pięknych tradycji Europejskiego Średniowiecza” – jak określił to jeden z podmiotów w swoim folderze reklamowym (Dwór Zawiszy w Dylakach). Odwołania do średniowiecza znajdują się w ofertach z powiatu kluczborskiego, zarówno w Biskupicach (Polsko-Czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa, Dwór Zacisze), jak i w innych wsiach (Biadacz-Brodnica, Gołkowice, Skałagi), a także w ofertach z powiatów oleskiego (Mirowszczyzna) i opolskiego (Dylaki). Proponuje się ponadto naukę władania szablą i lancą (Dąbrówka Łubniańska). Jeden z ośrodków agroturystycznych podaje, że jest tam „największy oddział kawalerii konnej w Polsce”, nagradzany za udział w rekonstrukcjach historycznych (Rozwada).

Wytworzona w Pokrzywej na potrzeby przemysłu turystycznego przestrzeń Zaginione Miasto Rosenau kreuje popkulturowy przekaz o odwiecznej słowiańskości okolic Prudnika⁸⁵. Łódzie z nazwami opartymi na „starych podaniach słowiańskich” (ale też szałas i wigwamy) są w ofercie Ośrodka RUEDA w Januskowicach⁸⁶. Do prasłowiańskiej przeszłości odwołuje się oferta „Czy w Biadaczu żyli Prasłowianie?” gospodarstwa w Bąkowie, proponująca wycieczkę do pobliskiego kurhanu (*Gościnna Ziemia Kluczborsko-Oleska* 2005, s. 19).

Są też odwołania do przeszłości, które nie mają żadnego umocowania na lokalnym, regionalnym czy etniczno-państwowym poziomie. Do takich należy oferta „łącząca tradycyjną polską gościnność z westernowymi warunkami”, polecająca wśród swoich atrakcji także wioskę „Indian z Wielkich Równin Ameryki Północnej” (Dąbrówka Dolna)⁸⁷, oferta z grą terenową Waleczne Scytki, luźno nawiązującą do przeszłości sprzed 2,5 tys. lat (Śmiechowice), gdzie uczestniczki gry „w magicznym świecie historii podejmują (...) wyzwania Magów, Mędrców, Wodniców (...)” (*Hity turystyki wiejskiej* 2014, s. 13), oraz adresowany do fanów książek Joanne Kathleen Rowling „Bajkowy świat na zamku w Mosznej” („spotkanie z postaciami ze świata czarodziejów, spektakularne lekcje eliksirów, czy pokaz walki rycerskiej” i podobne atrakcje)⁸⁸, uznany przez Opolską Regionalną Organizację Turystyczną za jeden z pięciu Najlepszych Produktów Turystycznych 2016 r.

Podsumowanie

Od przełomu XX i XXI w., kiedy nastał „czas pamięci” (Nora 2001), przeszłość stała się wartością rynkową (Kwiatkowski 2008, s. 64; Wieczorkiewicz 2008), a gościom hotelowym „nie wystarcza już zwykły nocleg”, chcą pobytu w „wyjątkowym miejscu”, dostarczającym „dodatkowych emocji, wrażeń i satysfakcji” (Stasiak 2013, s. 31, 32), wiele osób mogą zainteresować oferty pobytu w miejscach mających swoją historię, zapewniających możliwość fizycznego dotknięcia i doświadczenia czasów minionych. Taki bezpośredni kontakt z przeszłością oferują liczne podmioty świadczące usługi noclegowe we wsiach województwa opolskiego.

Możliwości rozwoju turystyki na obszarach wiejskich województwa opolskiego w oparciu o spuściznę materialną nie zostały jeszcze wyczerpane. Region ten (podobnie jak inne włączone w 1945 r. do Polski) charakteryzuje się „największym potencjałem zasobów kul-

⁸⁵ gorzelanny.pl (6.09.2018).

⁸⁶ januskowice.kompleksrueda.pl (19.05.2018).

⁸⁷ buffaloranch.com.pl (25.06.2018).

⁸⁸ moszna-zamek.pl (6.09.2018).

turowych”, ponieważ przed II wojną światową dominowała tam „bardziej trwała zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza” (Wójcik 2015, s. 34). Liczne podmioty, których oferty analizowaliśmy, proponują noclegi/pobyt w odrestaurowanych zespołach pałacowych, dworach i folwarkach, w dawnych leśniczówkach, karczmach, młynach, zabudowaniach gospodarskich itp., zwracając uwagę na wyjątkowość oferty wynikającą z przeszłości obiektu jako budowli i/lub miejsca w znaczeniu społeczno-kulturowym. Indywidualizowanie ofert przez odwoływanie się do elementów spuścizny lokalnej i/lub regionalnej może stanowić – ze względu na postępującą unifikację infrastruktury technicznej i wypoczynkowo-rekreacyjnej – skuteczny sposób budowania przewagi konkurencyjnej.

W znacznie mniejszym stopniu sięga się w analizowanych ofertach po możliwość przyłączenia turystów dzięki nawiązaniu do spuścizny niematerialnej, w znaczeniu kultury ludowej. Potwierdzać by to mogło tezę, że słaby potencjał województwa opolskiego w zakresie rozwoju turystyki wiejskiej wiąże się „z ilością pozostałości kultury ludowej”, która jakoby nie dorównuje innym regionom Polski (Mokras-Grabowska 2009, s. 30–31). Trudno się jednak zgodzić z tą tezą, gdy weźmie się pod uwagę kalendarz imprez w regionie oraz publikacje opracowane przez lokalne stowarzyszenia i lokalne grupy działania. Tam bowiem głosi się, że „w naszym województwie gwara, obrzędy, tańce, pieśni i literatura wciąż zachowują swój regionalny charakter, ciesząc turystów barwnością i niezwykłością” (*Opolskie szlakiem LGD...*, s. 2).

Za jeden z warunków sukcesu wiejskiej turystyki poznawczej uważa się „społeczną świadomość walorów własnego dziedzictwa i umiejętność opowiedzenia o nich” (Wójcik 2015, s. 44). Z analizy ofert wynika, że świadomość walorów własnego lokalnego dziedzictwa mają głównie podmioty w powiatach z przewagą ludności rodzimej (we wschodniej i środkowej części regionu). Tam zaś, gdzie przerwana została ciągłość społeczności lokalnych, przeszłość „otrzymana wraz z obszarem, na którym znajdują się jej ślady” (Szpociński 2006, s. 59), dopiero jest odkrywana. Zainteresowanie turystów „kulturą, tradycją i rzemiosłem”, inicjujące „w społecznościach lokalnych wzrost świadomości wartości własnej kultury i potrzebę jej pielęgnowania” (Durydiwka 2014, s. 44), dotyczy tu nie tylko „własnej kultury”. W analizowanych ofertach elementy spuścizny po dawnych mieszkańcach przywoływane są często jako „dziedzictwo” obszaru (wsi, regionu), a nie grupy, natomiast „własna kultura” znacznej części mieszkańców, odziedziczona po przodkach z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej, znajduje wyraz w licznych ofertach kuchni kresowej. Chęć uatrakcyjnienia ofert poprzez wykazanie unikalnego pod względem historyczno-kulturowym charakteru obiektu, wsi lub regionu – może przyczynić się do głębszego poznania lokalnej i regionalnej spuścizny. „Całe miasta i regiony, kultury i okresy historyczne zyskały samoświadomość stając się atrakcją turystyczną” (MacCannell 2002, s. 24).

W odniesieniu do ziem zachodnich i północnych Polski dostrzeżono szansę rozwoju turystyki etnicznej i sentymentalnej w oparciu o spuściznę historyczno-kulturową, określoną jako niemiecka (np. Gaworecki 2003; Mikos v. Rohrscheidt 2008; Kurtyka-Marcak i Kropsz-Wydra 2014). Do katalogu walorów turystycznych interesujących dla ludności niemieckojęzycznej wpisano również „liczne, atrakcyjne budowle pałacowe, które w większości mają przynajmniej częściową tradycję niemiecką”, argumentując, że zagospodarowane turystycznie i wypromowane „mogą być źródłem wielkich korzyści, w tym ekonomicznych” (Gaworecki 2003, s. 62). Oprócz ekonomicznych korzyści lokowania hoteli w dawnych pałacach i dworach na Pomorzu Zachodnim, gdzie przyjeżdżają „generalnie turyści z Niemiec, głównie ze względu na historię tych ziem”, wskazywana jest również korzyść

w postaci integracji społeczności lokalnych „z historią miejsca” (Leśniewska-Napierała i Napierała 2017, s. 74). Nawiązywanie do niemieckiej przeszłości (a czasami również prezentowanie historii zgodnie z niemiecką wykładnią) widoczne jest w branży usług noclegowych również na terenach wiejskich Dolnego Śląska (Dawidejt-Drobek i Drobek 2016) i Pomorza Zachodniego (Sammel 2009; Sammel 2010). Tak więc „ekonomia i przemysł turystyczny” stały się „legitymizacją przywoływania niemieckiej historii” (Rybicka 2011, s. 209) nie tylko w miastach.

Analizowane oferty usług noclegowych w województwie opolskim nie wpisują się w żadną ze stereotypowych etniczno-narodowych narracji o przeszłości; ani w tę, że „wieś to Polska”, ponieważ tam „bytowała szlachta, decydująca przez stulecia o losach Rzeczypospolitej” (*Hity turystyki wiejskiej* 2017, s. 3), w oparciu o którą w innych regionach Polski wykorzystuje się potencjał turystyczny dawnych zespołów pałacowych (np. Rut i Rut 2009; Bergier i Kowalczyk 2009); ani w narrację mniejszości niemieckiej: „niemieckie dziedzictwo na Śląsku Opolskim kryje się na każdym kroku – co rusz przecież napotykamy na stary kościół czy też jakiś dworek albo zamek”⁸⁹. Obrazy przeszłości kreowane w analizowanych ofertach bliższe są wykładni, że „tutejsze rycerstwo i szlachtę kultywującą tradycje polskie, czeskie bądź niemieckie zawsze łączyła ziemia śląska” (Dereń i Roszkowski 2005, s. 3), i nierzadko kreują przekaz o splataniu się polskiej i niemieckiej kultury, a czasami również o historycznych związkach regionu z Polską. Oferty kierowane są do turystów, którzy chcą „ogrzać się w blasku sławy” poprzednich właścicieli, doświadczyć życia, jakie prowadzili tu niegdyś członkowie wielkich rodów bądź społeczność wiejska; chcą poczuć się u siebie (albo przyciąga ich sentyment do wielkich rodów śląskich i/lub niemieckich, albo ślady trwającej przez wieki polskości tego regionu); chcą posmakować (również w sensie dosłownym) wielokulturowości Śląska Opolskiego.

Wynikająca ze skomplikowanych dziejów regionu i losów jego mieszkańców wielość oferowanych i potencjalnych możliwości doświadczania przeszłości, poznawania jej wciąż odkrywanych śladów oraz znaków przeszłości – wprowadzanych do przestrzeni publicznej zarówno przez dawnych, jak i nowych mieszkańców – może zainteresować turystów ze względu na specyficzny charakter, niewystępujący w innych regionach Polski. Już same oferty usług noclegowych nawiązujące do historyczności miejsc dają szansę przyciągnięcia na opolską wieś turystów o zainteresowaniach poznawczych. Ci turyści, którzy szukają popokulturowych atrakcji, takie już tu znajdują, pisaliśmy o tym we wprowadzeniu. Materiał, na którym prowadziliśmy analizę, nie daje podstaw do wnioskowania o możliwości wykreowania we wsiach województwa opolskiego turystyki „4 H” (Smith 1996), czyli w oparciu o *habitat* (środowisko), *heritage* (dziedzictwo), *history* (historia) i *handicraft* (rękodzieło). Bogata treść niektórych ofert usług noclegowych sugeruje jednak taki potencjał.

Zagadnienie wprowadzania turystycznej funkcji na terenach wiejskich ujmowane w kontekście pamięci przeszłości uświadamia potrzebę przestrzegania zasady poszanowania krajobrazu kulturowego. Stanowi on bowiem „zapis historii w konkretnej przestrzeni” (Kornecki 1991, s. 19) i jest „zbiorową pamięcią społeczeństwa” (Jałowiecki 2010, s. 269). Największe szanse w tym zakresie daje rozwój turystyki zrównoważonej (Kowalczyk i in. 2010) oraz zrównoważony rozwój wsi (Górka 2016). Radykalne przekształcenia przestrzeni wiążące się z rozwojem turystyki masowej na obszarach wiejskich niszczą bezpowrotnie to, co A. Kostarczyk (1996, s. 211) nazywa dziedzictwem „procesu dziejowego rozwoju

⁸⁹ wochenblatt.pl (16.10.2017).

i przemian kultury gospodarowania przestrzenią”, a w dłuższej perspektywie – gdy zmienia się moda na atrakcje – mogą również okazać się działaniem na szkodę społeczności nie tylko konkretnej wsi.

Bibliografia

- Adamowicz M.**, 2005, *Wielofunkcyjne rolnictwo w rozwoju obszarów wiejskich*, [w:] M. Kłodziński, W. Dzun (red.), *Rolnictwo a rozwój obszarów wiejskich*, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Wydział Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej Akademii Rolniczej w Szczecinie, Warszawa, s. 32–56.
- Ashworth G.**, 2015, *Planowanie dziedzictwa*, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków.
- Assmann J.**, 2008, *Pamięć kulturowa. Pismo, zapamiętywanie i polityczna tożsamość w cywilizacjach starożytnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Balińska A.**, 2016, *Znaczenie turystyki w rozwoju gmin wiejskich na przykładzie obszarów peryferyjnych wschodniego pogranicza Polski*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Bański J.**, 2006, *Geografia polskiej wsi*, PWE, Warszawa.
- Bergier B., Kowalczyk A.**, 2009, *Dwór w Suchej – polskie dziedzictwo kulturowe w opinii turystów*, [w:] K. Obodyński, M. Āuriček, A. Nizioł (red.), *Dziedzictwo kulturowe szansą rozwoju turystyki w regionie*, Akademia Europejska na rzecz Euroregionu Karpackiego, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Rzeszów, s. 168–176.
- Cynarski W.J., Obodyński K.**, 2006, *Smakowanie turystyczne jako forma kulturowej percepcji*, [w:] J. Kosiewicz, K. Obodyński (red.), *Turystyka i rekreacja. Wymiary teoretyczne i praktyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 418–422.
- Dawidejt-Dropek E., Dropek W.**, 2015, *Oswajanie krajobrazu i pamięć kulturowa w przewodnikach turystycznych po tak zwanych Ziemiach Odzyskanych*, Acta Universitatis Wratislaviensis, 3649, Prace Kulturoznawcze, 12, s. 101–112.
- Dawidejt-Dropek E., Dropek W.**, 2016, *The Cognitive-Educational Dimension of Cultural Tourism in the Polish-Czech and Polish-German Borderlands*, [w:] A. Szerłąg, J. Pilarska, A. Urbanek (red.), *Atomization or Integration? Transborder Aspects of Multipedagogy*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, s. 386–404.
- Dropek W., Gawlik A., Woś B.**, 2016, *Obiekty hotelarskie na terenach wiejskich jako czynnik rozwoju opolskiej wsi*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, 167, s. 172–179.
- Dropek W., Woś B., Mateja M.**, 2013, *Agroturystyka na Opolszczyźnie*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, 154, s. 171–179.
- Dubel K.**, 1998, *Parki podworskie w województwie opolskim. Stan zachowania i możliwość wykorzystania parków stanowiących własność AWRSP*, Opolskie Centrum Edukacji Ekologicznej, Opole.
- Durydiwka M.**, 2014, *Między tradycją a nowoczesnością. Wybrane aspekty przemian kulturowych pod wpływem turystyki na przykładzie regionów recepcyjnych*, Turystyka Kulturowa, 10, s. 34–51.
- Gaworecki W.**, 2003, *Turystyka*, PWE, Warszawa.
- Górka A.**, 2016, *Krajobrazowy wymiar ruralistyki*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Jałowicki B.** 2010, *Spoleczne wytwarzanie przestrzeni*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Jędrysiak T.**, 2010, *Wiejska turystyka kulturowa*, PWE, Warszawa.

- Kłodziński M.**, 2016, *Bariery rozwoju obszarów wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem sektora małej i średniej przedsiębiorczości*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, 167, s. 285–301.
- Konieczna-Domańska A.**, 2015, *Turystyka jako sposób komercjalizacji kultury na przykładzie hoteli w obiektach zabytkowych*, Zeszyty Naukowe Turystyka i Rekreacja 16, 2, s. 179–192.
- Kornecki M.**, 1991, *Krajobraz kulturowy, perspektywy badań i ochrony*, Ochrona Zabytków, 44, 1, s. 19–25.
- Kostarczyk A.**, 1996, *System przestrzeni kulturowych (W poszukiwaniu metod rozpoznawania właściwości środowiska kulturowego)*, Rzeki. Kultura – Cywilizacja – Historia, 5, s. 203–219.
- Kowalczyk A.**, 2010, *Zagospodarowanie turystyczne ze względu na rodzaj urządzeń i usług*, [w:] A. Kowalczyk, M. Derek (red.), *Zagospodarowanie turystyczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 197–271.
- Kowalczyk A., Kowalczyk M., Kulczyk S.**, 2010, *Zagospodarowanie obszarów turystycznych zgodnie z ideą turystyki zrównoważonej*, [w:] A. Kowalczyk (red.), *Turystyka zrównoważona*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 56–77.
- Kozioł A., Trelka M., Florjanowicz P.**, 2013, *Społeczno-gospodarcze oddziaływanie dziedzictwa kulturowego. Raport z badań społecznych*, 2013, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa.
- Kudyba T.**, 2003, *Atrakcje turystyczne*, [w:] D. Simonides (red.), *Śląsk Opolski. Dziedzictwo i współczesność*, Oficyna Piastowska, Opole, s. 291–306.
- Kurtyka-Marcak I., Kropsz-Wydra I.**, 2014, *Szanse i bariery rozwoju przedsiębiorczości w zakresie świadczenia usług turystycznych na obszarach wiejskich Dolnego Śląska*, Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, 16, 4, s. 165–170.
- Kwiatkowski P.T.**, 2008, *Pamięć zbiorowa społeczeństwa polskiego w okresie transformacji*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Kwiatkowski P.T.**, 2009, *Czy lata III Rzeczypospolitej były „czasem pamięci”?*, [w:] A. Szpociński (red.), *Pamięć zbiorowa jako czynnik integracji i konfliktów*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 125–166.
- Leśniewska-Napierała K., Napierała T.**, 2017, *Funkcja hotelarska w rewitalizacji obszarów wiejskich. Studium przypadków w województwie pomorskim*, Turyzm, 27, 2, s. 65–76.
- Lijewski T.**, 2001, *Turystyka*, [w:] I. Fierla (red.), *Geografia gospodarcza Polski*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, s. 290–304.
- Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J.**, 2008, *Geografia turystyki Polski*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
- MacCannell D.**, 2002, *Turysta. Nowa teoria klasy prężniaczej*, Muza, Warszawa.
- Majewski J., Lane B.**, 2001, *Turystyka wiejska i rozwój lokalny*, Fundacja Fundusz Współpracy, Poznań.
- Marzewski T.**, 2012, *Miejsce i rola turystyki na obszarach wiejskich w polityce regionalnej*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Turystyki i Zarządzania w Poznaniu, 7, s. 31–51.
- Matczak A.**, 2015, *Ewolucja turystyki na obszarach wiejskich*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, 162, s. 63–82.
- Mikos von Rohrscheidt A.**, 2008, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*, Kultour, Poznań.
- Mokras-Grabowska J.**, 2009, *Możliwości rozwoju turystyki kulturowej obszarów wiejskich w Polsce*, Turystyka Kulturowa, 1, s. 14–21.
- Nora P.**, 2001, *Czas pamięci*, Nowa Res Publika, 7, s. 37–43.

- Obodyński K., ĀuricŁek M., Nizioł A.** (red.), 2009, *Dziedzictwo kulturowe szansą rozwoju turystyki w regionie*, Akademia Europejska na rzecz Euroregionu Karpackiego, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Rzeszów.
- Ochmański A.**, 2014, *Potencjał turystyczno-kulturowy miasta Opola i powiatu ziemskiego opolskiego*, Turystyka Kulturowa, 2, s. 76–99.
- Piccinato G.**, 2002, *Planowanie dziedzictwa na świecie: szanse, zagrożenia i sprzeczności*, [w:] J. Purchla (red.), *Europa Środkowa – nowy wymiar dziedzictwa. Materiały międzynarodowej konferencji zorganizowanej w dniach 1–2 czerwca 2001*, Międzynarodowe Centrum Kultury w Krakowie, Kraków, s. 123–129.
- Romanowski A.**, 2005, *Stan bazy noclegowej gospodarstw agroturystycznych Śląska Opolskiego*, Śląsk Opolski, 1/2, s. 81–91.
- Rut J., Rut P.**, 2009, *Rezydencje magnackie markowym produktem turystyki kulturowej i biznesowej na Podkarpaciu*, [w:] K. Obodyński, M. ĀuricŁek, A. Nizioł (red.), *Dziedzictwo kulturowe szansą rozwoju turystyki w regionie*, Akademia Europejska na rzecz Euroregionu Karpackiego, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Rzeszów, s. 69–78.
- Rybicka E.**, 2011, *Pamięć i miasto. Palimpsest vs. pole walki*, Teksty Drugie, 5, s. 201–211.
- Sammel A.**, 2009, *Wypoczynek w zamkach, pałacach i dworach jako produkt turystyczny województwa zachodniopomorskiego*, [w:] M. Jalinik (red.) *Konkurencyjność produktów turystycznych*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej, Białystok, s. 58–65.
- Sammel A.**, 2010, *Turystyka kulturowa w gospodarstwach agroturystycznych województwa zachodniopomorskiego*, [w:] M. Kazimierczak (red.), *Współczesne podróże kulturowe*, Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań, s. 215–224.
- Sikorska-Wolak I.** (red.), 2008, *Ekonomiczne i społeczne aspekty rozwoju turystyki wiejskiej*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Sikorska-Wolak I.**, 2009, *Kształtowanie funkcji turystycznych obszarów wiejskich – potrzeby i możliwości*, [w:] I. Sikorska-Wolak (red.), *Turystyczne funkcje obszarów wiejskich*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa, s. 23–34.
- Smith V.I.**, 1996, *Indigenous tourism – the 4 H's*, [w:] R. Butler, I. Hinch (red.), *Tourism and indigenous peoples*, International Thomson Business Press, London, s. 283–307.
- Stasiak A.** (red.), 2009, *Kultura i turystyka. Wspólnie zyskać!*, Wydawnictwo WSTH w Łodzi, Łódź.
- Stasiak A.**, 2013, *Produkt turystyczny w gospodarce doświadczeń*, Turyzm, 23, 1, s. 29–38.
- Suliborski A.**, 2012, *Funkcje miast*, [w:] S. Liszewski (red.), *Geografia urbanistyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 255–302.
- Szpociński A.**, 2006, *Formy przeszłości a komunikacja społeczna*, [w:] A. Szpociński, P.T. Kwiatkowski (red.), *Przeszłość jako przedmiot przekazu*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 7–66.
- Tomaszewski A.**, 2002 *Europa Środkowa: dobra kultury a dziedzictwo kultury*, [w:] J. Purchla (red.), *Europa Środkowa – nowy wymiar dziedzictwa. Materiały międzynarodowej konferencji zorganizowanej w dniach 1–2 czerwca 2001*, Międzynarodowe Centrum Kultury, Kraków, s. 131–136.
- Urry J.**, 2007, *Spojrzenie turysty*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Wieczorkiewicz A.**, 2008, *Apetyt turysty. O doświadczaniu świata w podróży*, Universitas, Kraków.
- Woś B., Gawlik A., Drobek W.**, 2018, *Obiekty hotelarskie na terenach wiejskich – nowa jakość usług*, Studia Obszarów Wiejskich, 49, s. 173–185.
- Woźniczko M., Orłowski D.**, 2009, *Kuchnia ludowa jako regionalny produkt agroturystyczny Podkarpacia*, [w:] P. Palich (red.), *Marka wiejskiego produktu turystycznego*, Wydawnictwo Akademii Morskiej w Gdyni, Gdynia, s. 140–148.

- Wójcik M.**, 2015, *Wiejska turystyka poznawcza w Polsce – uwarunkowania infrastrukturalne. Przykład projektu „Sieć Najciekawszych Wsi”*, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, s. 29–45.
- Wrona J.**, 2001, *Turystyka*, [w:] J. Wrona, J. Rek (red.), *Podstawy geografii ekonomicznej*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa, s. 372–392.
- Wrześniowski Z.**, 1999, *Zespoły pałacowo-dworsko-folwarczne województwa opolskiego*, [w:] *Region Śląsk Opolski. Wybrane problemy społeczno-gospodarcze*, Ośrodek Informacji WBD OUW w Opolu, Opole, s. 116–124.
- Zagórna-Goplańska M.**, 2005, *Wybrane mierniki popytu turystycznego z uwzględnieniem województwa opolskiego*, Śląsk Opolski, 1/2, s. 5–14.
- Zaręba D.**, 2010, *Ekoturystyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Źródła drukowane

- Bilicka E.**, 2010, *Postawili na dinusia*, Nowa Trybuna Opolska, 190, s. 6–7.
- Bilicka E.**, 2015, *Turyści się przekonali, że jest co robić przez kilka dni na Opolszczyźnie*, Nowa Trybuna Opolska, 141, s. 26–27.
- Dereń A., Roszkowski R.**, 2005, *Zamki, pałace i dwory. Szlachetne pomniki śląskiej historii*, [w:] A. Dereń (red.) *Zamki i pałace Euroregionu Pradziad*, Stowarzyszenie Rozwoju Dorzecza Osobłogi, Prudnik, s. 3–5.
- Dimitrow R.**, 2010, *Saga rodu Strachwitzów*, Nowa Trybuna Opolska, 34, s. 8.
- Gościnna Ziemia Kluczborsko-Oleska zaprasza*, 2005, Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna, Kluczbork.
- Hanszke E.**, 2018, *Nasza turystyczna perła atrakcyjna jak Książ*, Nowa Trybuna Opolska, 279, s. 8.
- Hity turystyki wiejskiej. Odpoczywaj na wsi aktywnie*, 2014, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Hity turystyki wiejskiej. Odpoczywaj na wsi edukacyjnie*, 2015, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Hity turystyki wiejskiej. Odpoczywaj na wsi*, 2017, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Informator. Szlak kulinarny Opolski Bifjy*, 2016, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Jednostka Regionalna Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Opolskiego, Opole.
- Miodowo-mleczne smaki. Szlak Kulinarny Ziemi Kluczborsko-Oleskiej*, 2016, Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna, Kluczbork.
- Opolskie kwitnące. Katalog gospodarstw agroturystycznych*, 2015, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole.
- Opolskie szlakiem LGD. Piękno krajobrazów*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Wrocław.
- Opolskie – zawsze jesteś zaproszony*, 2014, Agencja Fotograficzna Bankfoto, Opole.
- Park Nauki i Rozrywki w Krasiejowie wkracza w szósty rok swej działalności*, 2015, Nowa Trybuna Opolska, 100, dodatek Majówka z NTO, s. 11.
- Polen Exklusiv. Exklusive Luxus- und Schlosshotels*, 2016, Senfkorn Verlag Alfred Theisen, Görlitz.
- Program rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce*, 2015, Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnnie”, Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich, Warszawa.
- Promocja miejsc noclegowych i oferty turystycznej gminy Byczyna*, 2015, Urząd Miejski w Byczynie, Byczyna.
- Przepis na dinozaura*, 2012, *Opolskie w Unii*, 18, 2, s. 8–9.

- Przewodnik. *Poznaj Krainę św. Anny*, 2010, Stowarzyszenie Kraina św. Anny, Krapkowice.
- Sebesta J.**, 2012, *Przedmowa*, [w:] *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 – działania Samorządu Województwa Opolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole, s. 7.
- Sektorowa strategia rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w gminach: Kluczbork, Byczyna, Wołczyn i Lasowice Wielkie*, 2006, Polska Agencja Rozwoju Turystyki, Kluczbork.
- Strategia rozwoju turystyki w województwie opolskim na lata 2007–2013*, 2005, Opolska Regionalna Organizacja Turystyczna, Instytut Turystyki w Krakowie, Opole–Kraków.
- Strategia rozwoju województwa opolskiego*, 2005, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole.
- Strategia rozwoju województwa opolskiego do 2020 r.*, 2012, Samorząd Województwa Opolskiego, Opole.
- Turystyczne niespodzianki Opolszczyzny. Unijny wkład w rozwój bazy turystycznej regionu*, 2011, Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki w Opolu, Zespół Informacji Europejskiej, Opole.
- VisitOpolskie.pl*, 2017, Agencja Fotograficzna Bankfoto, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole.
- Województwo opolskie – sytuacja gospodarcza w połowie roku 2002. Analiza sektora przemysłu za lata 1990–2000. Charakterystyka potencjału województwa na tle regionów Unii Europejskiej*, 2002, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole.
- Wszyscy czekamy na rycerzy. Mieszkańcy Biskupic i Kochłowic liczą, że gród rycerski sprowadzi tu turystów*, 2006, Nowa Trybuna Opolska, 199, s. 3.
- Zielone gościńce. Tradycja, jakość oraz zadowolenie*, 2010, Opolskie Stowarzyszenie Integracji Lokalnej, Jesenícká Rozvojová, Opole.
- Ziemia Kluczborsko-Oleska. Kraina mlekiem i miodem płynąca*, Kluczborsko-Oleska Organizacja Turystyczna, Kluczbork.
- Ziemia Kluczborsko-Oleska na weekend. Zapraszamy*, 2010, Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna, Kluczbork.

Źródła internetowe

- agrojemielnica.pl (28.05.2018)
- buffaloranch.com.pl (25.06.2018)
- chatawlesie.pl (29.05.2018)
- cichadolinka.pl (7.09.2018)
- czasnawypoczynek.pl (12.05.2018)
- dworekjana.pl (28.05.2018)
- dworeksarmata.pl (28.05.2018)
- dworolszowa.pl (21.09.2018)
- eholiday.pl (10.09.2018)
- ekozagroda.pl (25.05.2018)
- fraczkow.pl (18.06.2017)
- glebinow.pl (6.09.2018)
- gorzelanny.pl (6.09.2018)
- informacja-turystyczna.nysa.pl (20.05.2018)
- jakubus.pl (11.09.2018)
- januszkowice.kompleksrueda.pl (19.05.2018)

jar400.pl (6.09.2018)
kamien.biz (29.05.2018)
ligockimlyn.pl (25.05.2018)
meteor.turystyka.pl (9.05.2018)
moszna-zamek.pl (6.09.2018)
mysliwska-walidrogi.pl (28.05.2018)
nagorce31.bnx.pl (29.05.2018)
palacizbicko.pl (27.05.2018)
palaclucja.pl (21.09.2018)
palacpawlowice.pl (27.05.2018)
palacsulislav.pl (21.09.2018)
palacwgrudyni.pl (19.05.2018)
podkotwica.pl (20.05.2018)
polskinocleg.pl (10.05.2018)
powiat.nysa.pl (5.09.2018)
rehavitalsiolkowice.pl (28.05.2018)
restauracjaharcowka.pl (9.09.2018)
schronisko.pokrzywna.prv.pl (5.09.2018)
silesia.agro.pl (18.05.2018)
stantin.eu (25.06.2018)
swanna.com.pl (10.09.2018)
szumirad.pl (29.05.2018)
teraz-wies.pl (17.05.2018)
uewy.pl (6.09.2018)
urlopolandia.pl (12.05.2018)
visitopolskie.pl (14.05.2018)
wochenblatt.pl (16.10.2017)
wypazdrowia.pl (16.10.2019)
zacisze-dwor.eu (27.05.2018)
zajazd-goraswanny.pl (10.09.2018)
zimnawodka.eu (20.09.2018)

Summary

The study presents results of empirical research of a qualitative nature. The object of analysis is one of the aspects related to the cultural dimension of tourist functions of rural areas in the Opolskie Voivodship. The aim of the study was to establish whether references to the past are incidental or relatively common and to find out which elements of historical and cultural legacy (material and non-material) are considered in the offers of accommodation for tourists and what sort of message referring to the past they bear. Material for analysis was obtained from Internet portals and websites, local and regional publications (folders, tourist guides) as well as promotional materials supplied by individual entities. The analysis comprised offers of 167 providers of accommodation services (of varied scale), available in 123 villages located in the Opolskie Voivodship.

Information given in the offers, concerning past, was ordered by the authors – in relation to the reference point – to the following categories: 1) object, 2) village, 3) region, 4) other. With regard to the first category, two subsets were distinguished: a) object as an architectural structure and b) object as a site of socio-cultural dimension. In the second category, two subsets were differentiated i.e., a) history and former functions of a given village and b) traditions of the rural life. As regards the third category, the following three subsets were distinguished: a) monuments and other elements of the cultural legacy outside given village, b) culinary heritage, c) other elements of the heritage typically referred to as “regional”, “of Opole region”, “Silesian”. Within these types of references (sets and subsets) available offers were analyzed with regard to created images of the past and indicated attractiveness of a tourist’s stay, which results from the historicity of the place in material and non-material dimensions.